

ШўМ-ЧОН ЦЗОЛЫК

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 12-шо (128) №, 2023 ий декабрь

Йошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

ШОЧМО ЭЛНАН ЧЫН ИЛЫШ НЕГЫЗШЕ ДА ОНЧЫКЫЛЫКШО ВЕРЧ!

Кажне ийын январь тылзыште Утарыше Христос лўмеш Москвасе Храмыште Рошто лудмаш эртаралтеш. Тидын деч ятыр ончычак епархийласе лудмаш тўналеш.

Кандаш направлений: «Черке да образований», «Черке да культур», «Личность, обществе, государстве да Черке – социальный служенийыште», «Черке да самырык тукым», «Черке да СМИ», «Черке да армий, закон шуктым аралыше орган-влак, казачестве», «Руш Православный Черкын миссионер служенийже», «Кызытсе жапыште ожнысо монах традицийым шуктымаш» – дене паша кузе каен шогымо нерген каласкалыше тўрлў мероприятий-влак 30 октябрь гыч 26 ноябрь марте эртенит.

Йошкар-Оласе Православий рўдерыште 16 ноябрьыште XI Региональный лудмашын пленарный заседанийже лийын. Тудым «Православий да Шочмо элысе культур: эртыше пагытысе йомдарымаш ден мумаш-влак; ончыкылыкын тўсшў» («Православие и отечественная культура: потери и приобретения минувшего, образ будущего») манын лўмденит. Актовый залыш Йошкар-Ола ден Волжск епархийла гыч священнослужитель ден приход-влакын ойырен колтымо енгышт, образований да культур пашаен-

влак, тыгак пагален ўжмў ятыр уна погынен. Мероприятийым владыка Иоанн почын:

– Таче Россия кугыжаныш кажне личностыын да чумыр обществын могай улмыжым акла. Посна айдемын веле огыл, уло элын илыш негызше да ончыкылыкшо воспитаний деч шога. Пытартыш кумло ий жапыште культур кўкшыт чот мўнгештын, сандене кугурак тукымлан телевидений ден интернет веле огыл, театр ден кино лўдыкшў лийынит. Таклан огыл Российын Президентше, интеллигенцийын шонен моштышо ужашыже да Черке кызыт самырык тукымым духовный традициеш ончен кушташ ўжыт. Мемнан шочшына изишт годым яндар она гай улыт, мом ме тушко возена, тидын деч ончыкылыкна шога. Ушан Соломон ойлен: кў шочшыжым Юмо деч лўдаш да пашам ышташ туныкта, шонгылыкшо пиалан лиеш, а кў шочшыжын нечкылыкше почеш кая, шонгеммекше орлыкым ужеш. Тидым мыланнат шарнаш кўлеш. Шочшо верч ача-ава мутым куча гын, йочам туныкташ ойырымо ег-влак шкештат духовный шинчымашан лийшаш улыт. Шкендычын умылымаш кўкшытет уке гын, весылан кузе умылтарен кертат? Господь мемнам самырык тукымлан пример лияш суапландарыже да тидлан уш-акылым пуйжо.

Шке поро шомакыштым Волжск ден Шернурын епископшо Феофан да толшо уна-влак каласеныт. Преподобный Сергей Радонежский лүмеш гимназийын директоржо протоиерей Евгений Сурков «Шочмо элын культуржо да Православий» докладым ыштен. Адам ден Еван илышыштым умылтарымаш гыч тўнгалын, тудо Россиянын пўрымашышкыже куснен. Каинын гай кугу сулыкан тукым ден калык-влак мландымбач йомыт манын каласен. Тўжем ий ончыч тынеш пуртымодеч вара Русь ойыртемалтше цивилизацийыш савырнен да касвелысе эл-влакын лавырашт ваштареш шога. XVIII курымышто Россияште южышт касвелыш ончаш тўнгалыныт да, Юмылан ўшанымаш деч торлен, революций шўлыш деке лупшалтыныт. Культур кўкшыт да Юмылан ўшанымаш икте-весышт дене чак кылдалтыныт, кызытат тиде кыл илышыште чыла вереат: кеч литератур, живопись, музык, театр, киношто – лийшаш. Образований ончылно эшеат кугу цель шога: айдеме Юмын тўсым налже манын, тудо чот тыршышаш!

МарГУ-со отечественный историй кафедрын доцентше Ирина Алметева, историй наукин кандидатше, «Марий кундемаште XIX курымын II пелыж гыч XX курым тўнгалтыш марте духовный

ведомствын тўнгалтыш школлаже виянмаш» («Развитие сети начальных школ духовного ведомства в Марийском крае во второй половине XIX – начале XX вв.») шымлымаш пашаж дене палдарен. Тудо XVIII курымышто новокрещенский школ-влакым почмо, Озангын митрополитше Вениамин Пуцек-Григоровичын вуйлатымыш почеш марий письменностьлан негызым пыштыме нерген пеш онгайын каласкален. XIX курымышто почылтшо приходской училищылаште шочмо йылме дене туныктеныт. Церковноприходской, миссионерский, грамот-школ, святитель Гурий да святитель Николай лүмеш Братствын школлаштыже тўн шотышто священнослужитель-влак туныктеныт. Ирина Витальевна гай чапле лекторым туныктышо-влакын августышто эртыше районысо конференциялашке ўжаш гын, эшеат кугу лектыш лиеш ыле.

А Рошто лудмаш тыгак кажне районышто эртаралтеш. Тушто черке пашаен ден районысо учреждений-шамычын ваш келшен пашам ыштымышт да могай у йўным мумышт нерген увер-влак лийыт манын, ўшанен кодына.

ШОЧМО КЕЧЕТ ДЕНЕ, АЛЕКСИЙ АЧАНА!

Юмын Аван «Вашке Колыштшо» иконыжын пайремже кечын, 22 ноябрьште, Советский район Ушнур селасе Святой апостол-влак Петр ден Павел лӱмеш черкын настоятельже, мемнан Алексей ачана, 60 ийым темен.

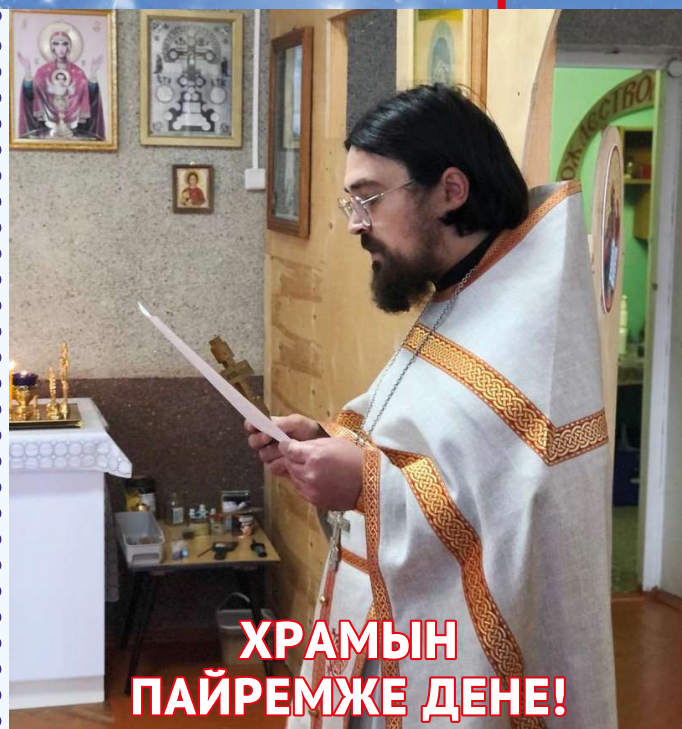
Тиде кечын Алексей ача Юмын литургийым служитлен, тудлан Йошкар-Оласе епархийын клирикше диакон Олег Михайлов полшен. Паша кече гынат, храмыш калык тич темын, нунын кокла гыч шукушт Пырчесым подылыныт. Службо пеш куштылго, мотор да кумылангыше лийын. Тиде храмыште иерей Алексей улыжат кокымшо ий веле служитла, а калык тудым йӱратен шынден. Иза-шольо ден ака-шӱжар-влак Ушнур села гыч веле огыл, Советский посёлко, Вечын, Ронго селала гыч толыныт.

СВО-што служитлыше рвезе-влак да нунын ешышт деч шокшо саламлымаш лийын. Нуно мемнан храмын фотографийже дене тортым ыштеныт.

Мучашлан храмын прихожанже-влак чылаштым шокшо чай да тамле кочкыш дене сийленыт.

Шергакан ачанам шокшын саламлена, кужу да поро ўмырым Юмо тыланда тек пуа!

Татьяна МИХАЙЛОВА

ХРАМЫН ПАЙРЕМЖЕ ДЕНЕ!

21 ноябрьште Советский район Михайловко ялысе калык черкын престол пайремжым палемден. Тыште храмже кызытеш уке, но Юмын Архистратиг Михаил лӱмеш кумалме пӱлем уло.

Пайрем Литургийым Йошкар-Оласе епархийын клирикше иерей Евгений Симаков служитлен. Службыш енг-влак шукуын толыныт, южышт языкым касареныт да Пырчесым подылыныт. Вара пайрем молебн эртен.

Проповедьште Евгений ача суксо тӱня да айдеме тукымым утарымаште тудын рольжо нерген ойлен. «Юмылан ўшаныше да Юмо деке лишкырак лияш тыршыше енг-влакын кумылыштым суксо-влак Юмын эрыкше почеш пеш куанен шукташ вашкат, ятыр йӱным ыштат», – манын тудо.

Пайрем изи концерт да чайым йӱмаш дене мучашлалтын. Мурызо-влак Йошкар-Оласе епархийын храмлаж гыч толыныт, тыгак пеш сылне произведенийым скрипка дене шоктеныт.

ПОРО ПАШАМ ШУКТЫШО РҮДЕРЫШТЕ

Каласашат, шоналташат шучко, мо кызыт кышталтеш мландымбалне. Шочшына, родына, палымына-влак сарзе операцийште патырлыкым, лүддымылыкым ончыктат. А ме, шочмо суртеш кодшо-влак, нунын верч Юмын сөрвалена, осалым вашке сепен, мӱнгыш пӱртылышт манын, йӱдшӱ-кечыже кумалына. Кертмына семын мо дене гынат полшаш тыршена.

Советский район Орша селасе Акым налде тыршыше Косма ден Дамиан лӱмеш храмын прихожанкыже-влак храм пеленысе Рушарня школышто погынат. Тиде школ селаште поро пашам шуктышо рӱдерыш савырнен, манаш лиеш. Нина Булыгина тебе кажне кечын тышке коштеш. Моло ўдырамаш-влак дене пырля салтакна-влаклан маскироватлалташ полшышо сеткым пидеш. Кызыт сарзе операцийште кредалше эргыж ден уныкажлан да нунын йолташыштан Юмын чаманымашыжым, Юмын Аван аралтышыжым йодын, кажне кылдышым кылда. Тиде шучко сареш шӱм падыраш эргыжым, Александр Кудряшовым, курымешлан йомдарыше Н.Я. Кудряшоват тыштак. Шкеж гаяк вес аван эргыжым колымаш, сусыргымаш деч аралыже манын, маскировочный сеткым пидеш. Тыгай паша дене умылтараш лийдыме кугу ойгыжым кеч изишлан лыпландараш тырша. Э.В. Иванова, С.И. Патрушева, Л.А. Бастракова, А.Г. Кропотова да молат шӱм шокшыштым пыштен тыршат. Шукыштын шочшышт кызыт сарзе операцийште улыт.

Ўдырамаш-влак тыгак окоп ден блиндажлаште ылыжташ йӱршӱ сортам велат. Кызыт пӱнчӱ пӱгыльмӱ гыч ышташ тунемынит. «Тыгай сорта пеш огеш шикш, сайынрак ырыкта да адакше 6 шагат жап йӱла», – шке пашаштан куанат нуно.

Ўшнур селасе Святой апостол-влак Петр ден Павел лӱмеш черкын прихожанкыже-влак сарзе-землякна-влак верч тургыжланат, йӱштым чытен лекташышт нунлан 80 мужыр носким пидын колтеныт да кызытат пидыт.

Советский районысо ўдырамаш-влакын ыштыме пашашт (сеткат, носкиат, моло пӱлекат) мемнан салтакна-влак деке миен шуын. Тидын нерген нуно районысо администрацийлан да лишыл да йӱратыме енгышт-влаклан видеороликым тауштен сниматлен колтеныт. Тек кажныже, кӱ кызыт порысшым шукта, сенгымаш дене таза да ылыше пӱртылеш. Юмо полшыжо!

Ирина ПАЙБУЛАТОВА,
Советский район

ЙОЧА-ВЛАК ВЕРЧ ЙЫВЫРТЕН, ЮМО ШЫРГЫЖЕШ

Преподобный Сергей Радонежский лумеш гимназийын икымше классышке тений 60 йоча толын. Шке святойыштым пагален шарнаш манын, тунемше-влак 8 октябрьыште Йошкар-Оласе святой мученице Татiana лумеш храмыш погыненыт.

Юмын литургийым храмын настоятельже, школын директоржо протоиерей Евгений Сурков вуден. Литургий деч вара изирак-влаклан гимназист, а визымше классыш шушо-влаклан кугурак гимназист лумым пуымо йула шукталтын. Пайрем кечылан нуно сылне вургем дене веле огыл ямдылалтыныт: Христос дене ушнаш манын, сулыкым касарен, Святой Пырчесым подылыныт. Службышто туткын колышт шогеныт, шкеныштым ыреслен, кумалыныт, кўлеш годым муреныт. Евгений ача нуным порын саламлен, тыршен тунемаш, ача-ава ден туныктышо-влакым колышташ, тунеммаште преподобный Сергей деч польшыш йодаш тыланен да школьной формын шокшышкыжо ургау шеврон-влакым пўлеклен. Тунемше-влак гимназийын гимнжым – «Тихий свет на Маковце-горе...» мурым – муреныт да шке святойыштлан пўлеклалтше почеламут-шамычым тыршен лудыныт. Преподобный Сергей Радонежскийым пагален шарнымаш йоча-влакын шўмышкышт ўмырешлан шынгаралтеш да шке волгыдыж дене нуным ырыкташ тўгалеш манын, ўшанен кодына.

Преподобный Сергей Радонежский лумеш гимназийысе тўналтыш класслаште тунемше-влакын ятыр онгай йўлашт уло.

Теве С.В. Ерошкинан классше кажне у тунемме ийым «Арбузник» манме онгай пайрем дене палемда. Тений нуно Волжск район Азьял-Пўтъял кундемысе святитель Гурий лумеш храмыш миеныт. Ты черкым святой праведный Иоанн Кронштадтскийын благословитлымыж почеш 1896 ийыште чоңымо нерген пален налмекышт, ты святой верым шке шинчашт дене ужаш кумылангыныт. Светлана Владимировна ден тунемшыже-влак да нунын ача-авашт шонымыштым шуктеныт. Самырык паломник-влак Юмын Литургийыште кумалыныт, черкыште уло святыне-влаклан вуйыштым савеныт.

Храмын настоятельже Димитрий Карпетченко ача чылаштым порын колышт налын, сулыкыштым касарен да Святой Пырчесым подылаш

суапландарен. Службо деч вара экскурсийым эртарен, Господьын Ыресше да Юмын Аван «Седмизерный» иконыж нерген каласкален, тунеммаште польшыш йодмо молитван изи юмога-влакым пўлеклен. Тыгак преподобный Серафим Саровский да Юмын Аван Смоленский иконыжо лумеш святой памаш-влак деке намиен. Эн чолга йоча-влакше йўштў вўдыш лўдде пуреныт да чывыл лектыныт. Вара тўрлў спорт модыш дене модыныт. Весела эстафетылашке ача-ава-влакат ушненыт.

Модын ситарымеке, яндар южыштак ўстелым погеныт. Оза-шамыч шокшо кочкышым шолтеныт, а уна-шамыч мўнгышт гыч мелна ден когылым ямдылен конденыт. Пайрем лумым сулышо арбузымат кочкыныт. Чылаштлан эше йўршын вучыдымо пўлек лийын – ты кечын Пўтъялышке Волжск ден Шернурын епископшо Феофан толын. Владыка йоча-шамычым благословитлен да сайын тунемаш сугыным пуэн.

Черке пелен йоча-влакын порын юарлымыштым Юмо йўрата. Икмыняр ий ончыч С.В. Ерошкинан классшак Советский район Шабаша (Неделька) кундемысе Юмын Аван Казанский иконыж лумеш черкыш миен ыле. Тунам, 30 октябрь кечын, тыгаяк пайремым эртареныт. Мўнгў тарванен кайышаш деч ончыч черке ўмбалне тугай сылне да раш койшо шонанпыл шогалын, чылаштлан ўрын да йывыртен ончаш веле кодын. А йоча-влак тунам эшеат сайын каласен моштышт: «Юмо шыргыжеш», – маньыч.

КАЛЫК ДЕНЕ МО ЛИЙЫН?

Кызытсе жап дене тагастарымаште, ожны-рак мари йлыште осал мутым йоршын гаяк кучылтын огытыл. Ындыжым пörъен веле огыл, ұдырамаш ден изи йоча-шамычат чот «колтат», тыге пуйто шкеныштын тале улмыштым ончыклат. Көн койышым койыт, шкештат огыт пале. Теве тиде койышын шучкылыкшо нерген протоиерей Андрей Ткачевын «Проповеди. Лекции» страницышкыже толшо ик серыш гоч умылтараш тыршена.

– Мый Михаил улам. Ала иктаж еглан полшен кертам манын, шке илышем нерген каласкалем. Ончыч мый чылт аватмут дене мутланенам, чот жарланенам да тиддене кугешненам, тале улмем гае чучын.

Ты осал койышын чот лұдыкшö улмыш нерген шукерте огыл тендан группышто сай материалым лудым. Статьяште Афоныш коштшо ик паломник ойлен, кузе тудо ег-шамычлан йолым шындылше ия-шамычым ужын, кузе ег-шамыч шке суртышкышт осал шұлышлан пураш корным почыт.

Аватмут дене мутланыше ег дьяволын кид йымакыже логалеш улмаш, вет тиде осал шұлыш-шамычын йылмыже. Шукышт тидын нерген огыт пале, мыят ончыч пален омыл. Шке ача-авамын койышыштым кучен, изинек тыге мутланенам. Те умылышда докан, мемнан гай ешым кызыт «неблагополучный» маныт. Ачам-авам чот йуыныт, тиде амал денак мый 19 ияш улмем годым тулыкеш кодым. Эше куд ийым нунын семянак илышым, илыш тарантасем тайыл почеш келге агурыш чымыктен. Тугак аватмут дене мутланыше алкоголик да йыгыжге сулык дене локтылалтше-влак коклаште иленам, нунын гаяк лийынам.

Мый ынде 30 ияш улам, пытартыш вич ийжым шот дене илаш тыршем, ончычсым шарналтем да шкеат öрам. Вашталтыш теве тыге тўналын: Коля, Витя, Миша, Лена, Иван да мый кудывечыште карт дене модын шинченна, эше пеш йўшат онал ыле. Ужам: «йолташем»-шамыч шенгелне палыдыме-влак шогат. Ончыч нуно тыглай ег семянак койыч, да мый пелештышым: «Те мемнан деке ушнынеда мо?» Рвезе-влак мыйым öрын ончалыч да йодыч: «Миша, кö дене мутланет? Ме эше руштынат шуктен огынал!» Мый мыскарам ыштышым да ончылнемак улшо-влак нерген нимом шым каласе. Но шкеже «öрдыжён»-влакыт тугак ужам. Нунын тўсышт вашталташ тўнале да чот шучко лие. Кишке гае чушлен, аватмут дене мутланат, мыланем мом ойлымыштым тыланда тыглай йылмыш

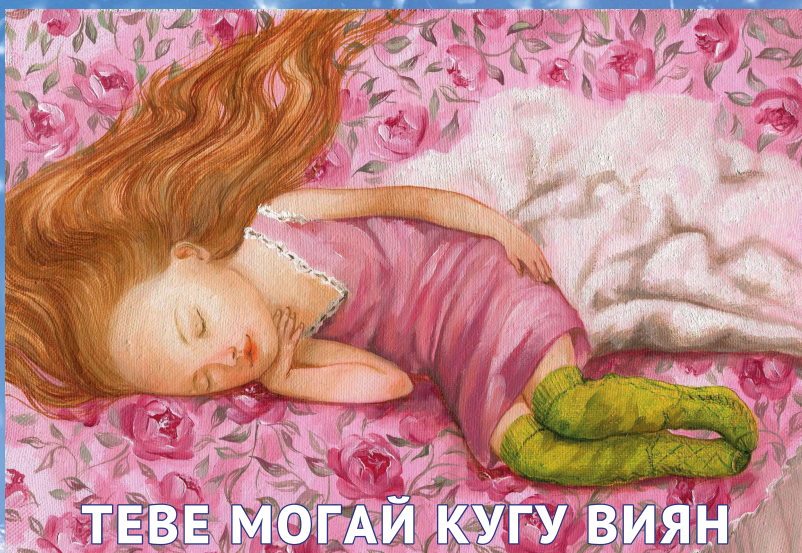
кусарем: *«Тый нунын семянак мемнан лият! Тыге мутланышым ме пеш йöратена, тиде мемнан йылмына! Корангаш ит тöчö, садак мемнан лият! Кö мемнан йылме дене мутлана, тудын көргышкыжö арака, жарланымаш да моло осал паша деке кумылшупшмаш пура. Тыйын ачат-ават мемнан дене улмыт, тыят вашке тыште лият! Тыйым пеш вучена!»*

Тенгыл гыч кузе кынет куржынам, омат шарне. Мönгыштö ик юмога улмо нерген шарналтышым да, тудым вашкерак муаш манын, шкаф гыч чыла луктын кышкышым. Иктаж лу минут гыч Юмын Аван «Семистрельный» лўман иконыжым кычал муым. Тудым онг пелен öндал кучен, пачаш-пачаш иктымак ойлем: «Мый нунын ом лий, мый нунын ом лий!» Чот лўдмö дене ала ушым йомдаренам, ала мален колтымо гай лийынам. Теве шкемын омо ужмо гае ужам, а кидыштем – Юмын Аван иконыжо, туддеч тугай тамле пуш шарла, пуйто пеледыш коклаште улам. Юмога деч волгыдо лектеш да туныктен ойлымо шокта: *«Мыйын нерген осалым ит ойлышт! Сулыкетым касарыкташ кай да ончыкыжым тыге ит ыште! Чыла осал пашат деч коран! Мыйын суртышкеш тол, да Мый тыланет полшем!»*

Мыняр жап тыге киенам, ом пале. Ушем пурымек, лишыл храмыш куржынам – тиде Юмын Аван Шочмыж лўмеш черке улмаш. Мый тунам уда вургемым чийыше, лавыран, йыгыжгын ўпшышö лийынам гынат, кидыштем Юмын Аван иконыжым пентгыдын кученам. Мыйым орадыш кайышылан шотленыт докан, но мылам тунам полыш чот кўлын. Ончылнем Юмын Аван кугу иконыжым, Христосын Ыресшым ужын, сукен шинчынам, вара пöрдал шортынам. Могай улмем верч пеш кугу вожылмаш чонемым авалтен, да мый шке вургемем шорге кушкедаш тўналынам. Умбакыже мо лиймым шкеат ом шарне. Батюшкам ўжын кондымекышт, ушем пурымо гае лийын. Шинчавўд йöре мый тудлан уло илышем почынам. Тудо шып колыштын да пырля шортын.

Вес кечын сайын мушкылтынам, пöрт көргым эрыктен, лавыран вургем ден арверым луктын кудалтенам. Икмыняр жап гыч пöртым ужален, вес олаш илаш кусенам. Тидым ом ыште гын, «йолташем»-шамычын купышт гыч лектын ом керт ыле. Теве ынде вич ий яндарын илем: аракам йўмö, аватмут дене мутланыме да жарланыме деч шкемым кучем. Кок ий ончыч ешагынам, шукерте огыл эргына шочын. Пелашем черкыште мура. Чылаж верчынат Юмылан тау!

Шкемын ончычсо сулыкеш-шамычын амалже шотышто ынде ятыр палем. «Яжарланыме сулык чот ўпша» манын ойлат святой ача-шамыч. Аватмутым кучылтмашат тыгак ўпша. Святитель Тихон Задонский тудым «чоным пытарыше аяр» манеш. Святой Возымаште тиде койышым эн кугу сулык коклаш пуртат. Аватмутым кучылтшо ег шкенжым да ончыкылык тукумжым карга. Иван Грозный кугыжа годымтыгай-влакын йылмыштым пўчкын ойыренит, Михаил Феодорович ден Алексей Михайловичын кугыжаланымышт годым чыла калык ончылно площадьыште лупш дене кыренит, 19 курымышто уголовно наказатленит. Ёдыр але ўдырамаш аватмут дене ойлен гын, тудым жарлан шотленит, тыгай ўдырым марлан налын огытыл. А кызытше калык дене мо лийын?

ТЕВЕ МОГАЙ КУГУ ВИАЯН

Тений ноябрьште лекше «Шүм-чон изолок» журналыште «Ыресын куатше нерген историй» лүман статьяж ужим. Лудын лектым да пуйто вуем гыч перен колтышт: вет мый денемат чылт тыгаяк манаш лиеш томаша лийыныс! Нылле ий жапыште мондалтын! Тунам вигакше нигöлан каласкален омыл: öрынамат, лүдынамат. Вет жапше весе ыле, элна мучко атеизм тунам озаланен.

Пашаже тыге лийын. Мый, Йошкар-Оласе вузышто тунемше студентке, ик каныш кечын пöлемеш шкет кодым: пырля илише үдыр-влак мөнган-мөнгышкышт каен пытышт. Кечывал марте түрлө сомылка дене шогылтым: вургемем мушкедышым, пöлемым эрыктышым, кочкаш шолтышым. Ваштареш пöлем гыч йодын толшо үдырлан салмам пүэн колтышымат, кроватьышкем изиш каналташ возым. Киенамжат иктаж шагат наре веле. Но ты жапыште изиш гына шым коло.

Илышыште тыгеат лиеда улмаш: тунам мый омыштем омым ужинам. Пуйто, шонем, кроватьыштем малем. Шижам: воктенемат, вуй үмбалнемат моткочак шукын тыгыде, но чонан-влак улыт. Шкеныштым ом уж, а мутланымыштым, йыгыжгын воштылмыштым пешакак раш колам: «Тидетым огына кынелте, хи-хи-хи. «Малышылак колен» манын ойлат вара тудын нерген, хи-хи-хи». Тыгай ойым кольымат, ну, чот лүдым вет! Кынелаш күлеш, шонем. Шкемым помыжалтараш манын, күварыш камвозаш күлмым умылем. Капемым иканаште кровать тарваныде кия. Кынелыым да писын гына уэш ке капышкеш пурен возым. Мом ышташ? Ынде, пошкудо-влак колышт манын, пырдыжым кыраш тўналлым. Öрмаш: кидем пырдыжыш пурен кая, ик йўкымат луктын ом керт. Ух, шонем, салмам нангайыше үдыржат вет ок тол, кеч омса йўкеш помыжалт кертам ыле... А нине тыгыде-шамычет тугак воштылыт, тыге толашымем ужын, эшеат чот куаненыт. Мом ышташ, мом ышташ? Трук ушышкеш Юмылан чот ўшаныше ковамын эше изиэм годымак туныктымо молитваже пурыш. Тудым лудаш төчем, но ом керт, мутшым мондем веле. А нинет тугак воштылыт: «Кеч-

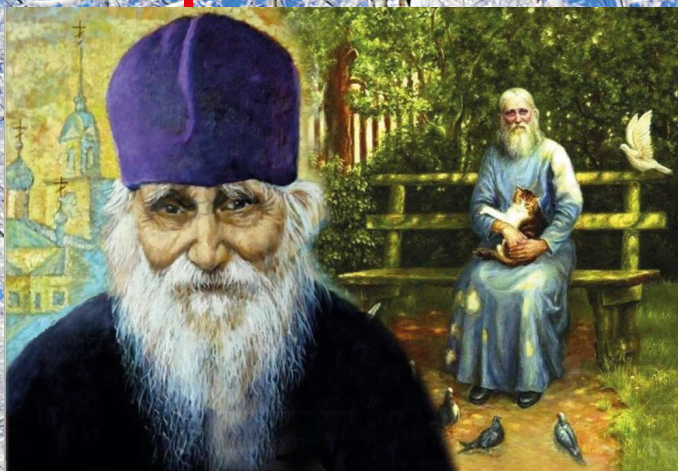
мом ыштыже, садак помыжалт ок керт, хи-хи-хи. Оныштыжо ыресше уке, хи-хи-хи». «Молитвам лудаш төчымом нуно ужшаш огытыл», – шонем, сандене ала-кузе могоыремым пырдыж могоырыш савыралын, вуемым күпчыкыш тушкалтышым да молитвам мучаш марте лудым, онгемым шолып ыреслышым. Ура, помыжалт кайышым! Төрштен кынелыым да пошкудо үдыр деке куржым. Пуйто пöлемышкыже пурен шогалыым, а тудо ты жапыште үпшымат ошыш чиялтен шуктен. Ну, вурсем вет. «Кызыт колем ыле вет, – манам, – Мыйым ала-могай наста-шамыч огыт кынелте. Тек тудын нерген «Малышылак колен вара» ойлат манын воштылыт. Салмам пöртылтымö амал дене мый декем пураш огеш лий ыле мо?!» Шкеже мўгырен шортам, шонем.

Шортмо йўкешемак ынде чынжымак помыжалтым. Лүдмем дене кроватьыш йолге күзен шичынам да омыштем мо ышталтым шарналташ төчен чытырен шинчем. А-а-а, «Оныштыжо ыресше уке» манын воштылычыс! Онышкеш кидем пыштышым, чынак ыресем уке. Шарналтышым: душыш кайымом деч ончыч тудым кровать йымалсе чемоданышкеш шылтен пыштенам. Писын кынелыым да ыресем онгышкеш чиен шындышым.

Совет закон лийын гынат, мый ыресым эре шолып чиен коштынам. Кенгежым гын, платье йымач ынже кой манын, тудым булавке дене йымал тувырешем пижыктенам. Комсомол погынымашыш кайымом годым пинчак шўша йымалан шылтем ыле.

А тиде томаша деч вара ыресем дене нигунам ойырлен омыл. Вара эше иктым шоналтышым: а вет малышыла колышо ег шагал огыл. Нунын нерген эше калыкыште «Ласкан каен, малымыж годым колен» манын ойлат. Уке улмаш. Вес тўняш ия-шамыч нангайынешт гын, малыше егат чот кучедалеш, сенен огеш керт гын, орланен кола улмаш. А мый нылле ий ончыч сенен кертым. Шонем, Юмын полшымыж дене. Ыресым шолып нумалыштмем дене утаралтым. Теве ырес могай кугу виаян!

«Шүм-чон изолок» журналым пагален лудшыда

Старец Николай Гурьяновын лүмжө Россияште веле огыл, вес эллаштат кумдан палыме. Тудо ХХ курымышто Русь Православный Черкын кугун пагалыме туныктыжо лийын. Николай ача ег-влак дене пеш простан мутланен, но тудын тыглай шомакше айдемын ушышкыжо веле огыл, а шүмышкыжак шуын да Юмо деке корным почын. Старецын каласен кодымыж гыч икмыняржым таче ушештарена.

Ег-влаккланшыдым ит кучо, а могай осалым нуно тыланет ыштеныт, тидым мондо. Чылашт деч уда улметым пале. Илыш корныштет мо пуалтын – чылажымат Господь тыланет сай велыш вашталташ, чонетым поремдаш пуэн. Умбакет шоям ойлат гын, таум ыште да шкеак прощенийым йод. Тый титакан отыл, а тыйым вурсат гын, тунам веле тыланет награде лиеш. Вурсышылан тыге каласе: «Христос верч мыйым протитле, мыйын нерген тый мом шонет, мый вет тиддечат уда улам».

Яндарлыкым кычал. Осал да лавыран шомакым ниго нергенат ит колышт. Ушышкет уда шонымаш пура гын, тудын деч вашкерак коран. Шоя деч курж. Чыным ойлаш ит лүд, но тиддеч ончыч

НЕЛЕ КҮ СЕМЫН НУМАЛ ИДА КОШТ

Лекций тўналме деч ончыч профессор вўдан стаканым кидышкыже налын, вара кидышым ончыкыла шуялтен да йодын:

– Кузе шонеда, кидысе вўдан стакан могай нелытан?

Студент-влак шонкалеш тўналыныт:

– Иктаж 200 грамм уло дыр, – икте верже гыч кычкыралын.

– Мый 300 грамм лиеш, шонем.

– Ала 500 граммат лиеш, – ик веч да вес веч вашмут-влак йонгалтыныт.

– Вўдан стаканым висен ончыде, могай нелытан улмыжым мый каласен ом керт. Теве эше ик йодыш тыланда: тиде стаканым икмыняр минут тыге кучен шогем гын, мо лиеш?

– Нимо.

– Чын, нимо уда огеш лий, – каласен профессор.

– А шуялтыме киданак иктаж 2 шагат шогем гын?

– Кидда коршташ тўналеш.

– А кечыгут шогем гын?

– Кидда ноя, эсогыл чогашилда-влак пашам

ЙОЛТАШЫМ ПЫЛПОМЫШТО, СВЯТОЙ-ВЛАК КОКЛАШТЕ КЫЧАЛ

молитвам луд да Господь деч благословенийым йод. Айдеме Юмо дене мутланаш шочын.

Утыждене строгий ит лий, тиде пеш лўдыкшө. Кугу пентгыдылык айдеме чоным ужаш лийме подвиглан ямдыла, но шўмын келгытышкыже ок шу. Пушкыдырак кумылан лий. Ушет дене Господь да святой-шамыч дене мутлане. Вес еным туныкташ ит тōчō, йонгылышыжым шыман шижтаре да тōрлаташ полшо. Проста да яндар чонан лий. Юмын тўня тыгай. Шке йырет ончал – чыла чонан Господьым мокта. Тыят тыгак Юмым мокто да Юмо дене ушнымаште тынысын иле.

Чыла енгынат лужкыдылыкшо улмым, йонгылыш ыштен кертмыжым пале, сандене протитлаш тунем. Тыланет осалым ыштыше ег деч корангаш тырше: южо еглан кеч-мыняр сайым ыштет гынат, виешак поремден от керт. Ег-шамыч коклаште йолташым ит кычал. Йолташым тый Пылпомышто, святой-влак коклаште кычал. Неле годым нуно тыланет полшат да тыйым нигунам огыт ужале.

Юмылан ўшаныше ег йōратымаш дене темше да чылаж декат поро лийшаш. Порым ышташ ит өркәне, сай пашалан чўчкыдынрак тарване. Йōратымаш шуко сулыкым левед кертеш. Юмылан ўшаныдыме ег-шамычым чамане, нунын верч тыге кумал: «Господь, тиде еным тушманын пычкемышж деч утаре».

Азап толмылан ит ойгыро – нуно мыланна чоннам паремдышаш верч пуалтыт. Илышетын эн неле да пычкемыш кечыштыжат Юмылан таум ышташ ит мондо. Чылаж верч таум ыштыметым Юмо вуча да илышетым порылык дене тема, сай велыш савыра. Таум ыштен моштышо шўман айдемын чылажат ситышын лиеш.

ыштымым чарнат да кидда вийдымын волен кая, стакан мучыштен пудырга.

– Кузе шонеда, шкемым тыге нойыктарыдем дене вўдан стаканын нелытше вашталтеш мо?

– Уке, – рўжге вашештеныт студент-влак.

– Тыге ынже лий манын, мом ыштыман?

– Стаканым ўстембак шындыза да чыла, – вашештен ик рвезе.

– Моткоч чын! – тыгай вашмутлан куанен профессор. – Илышыште вашлиялтше неле ситуаций-влак денат чылт тыгакак ыштыман. Тургыжландарыше йодышым ушыштет икмыняр минут пўтыркалет гын, тудо тый декет чакрак лиеш. Ик-кок шагат тудын нерген шонет – тыйым «нулташ» тўналеш. Кечыгут эре тудын нерген гына шонен кошташ тўналат гын, тыйым йōршеш вийдымым ышта. Ойгырен коштмо дене нимогай лектышыш от шу, тургыжландарыше йодышын нелытшат огеш изем. Сандене вўдан стаканым ўстембак шындыме семынак тургыжландарыше йодышым рашемдаш але ик жаплан өрдыжыш корандаш кўлеш. Неле кў семын тудым ушышто да чонышто нумал коштыктыман огыл, уке гын вий деч посна кодат.

ТАУШТЕН ИЛЫЗА

Нина аважын ямдылыме юбка ўмбақ йыгыжгын ончалын пелештен:

– Тый мылам тидым чиктынет?

– Тыйын верч тургыжланымыжлан Юмылан тауштышаш улат. Шонем, ўдыр-влак кокла гыч шукынжо тыгай юбкым чийынешт, – келгын шўлалтен аваже. Ик татлан шып лиймек, кўштенак каласен: – Уремыште чот йўштў, сандене таче лач тиде юбкым чиет.

Ешысе вич йоча гыч Нина нылымше, сандене койыш-шоктышыж дене пеш кычалтылше кушкын. Южгунам шкежат тидым умылен, но шкеж дене нимом ыштен кертын огыл. Тудлан я кўпчык пенгыде, я йолчием неле, я котлет пеш кўжгў, я мелна вичкыж огыл. Сандене чўчкыдын иктымак колашыже логалын:

– Кўжгым гынат, котлетым, мелнам вичкыжым огыл гын, ўяным теммешкет кочкын кертат, а кукшо кинде курикам огыл. Чылажланат Юмылан тауштыман.

«Кукшо курикам кызыт кў кочкеш? Кўлеш-оккўлым ойлыштыда!» – торешланен Нина. Кушмыж семын ўдырын йодмашыжат кугеми, сандене ача-аважлан Нина верч Юмым утларак сўрвалашышт логалын. Нуно умыленит, вет тыгай койыш Юмым сырыкта.

Но ик вашлиймаш Нинан шинчажым почын, ўдыр мо улыжлан Юмылан таушташ кўлмым уло шўм-чонжо дене умылен...

Нинамытын классышке у тунемше толын. Тудын лывырге, ўнгышў улмыжым вигак умыленит, но эн чотшо ўдыр-рвезе-влакым Римман (у тунемшым тыге лўмденит) нужна вургемже ўрыктарен. Ўдырын йытыран шымартыме тувыржым кынервуйысо кок тумыш «сўрастарен», колготкыжо кужу жап иктымак чийымылан кўра верын-верын вошткойшо лийын, йолчиемжат пеш тошто. Римма, очыни, вургемже деч шкежат чот вожылын: доска ончыко лекмекыже, «визытанлан» вашештен гынат, чотак чеверген. Нина ты ўдырым пеш чаманен, туддене келшаш тўчен, но тудыжо чылашт деч коранг коштын.

Икана рвезе-влак Риммам тувыр шокшыж гыч шупшкеден онгарен мыскылаш тўгалыныт. Чолга койышан Нина, шонкален шогыде, утараш

пижын. «Двойшник-шамыч, тендан чыладан ушдам иктыш ушаш гын, Риммам огыда шого!» манын, нуным поктылын.

Тиде кечын Нина мўнгыштыжў пеш шып шинчен, тудым ала-мо тургыжландарен. Аваже эсогыл ўрын да, черланенак огыл дыр манын, ўдыржын сангажымат кучен ончен. Тунам Нина можым-кузежым радам дене каласкален. Ава, колышт налмеке, Нинан вургемжым ойыркалаш да иземшыжым Риммалан пуаш темлен, вет ўдыржын ойлымыж почеш, Римма Нина деч изирак капан да вичкыж лийын. Пашам пытарымеке, Нина куаныше малаш возын, эсогыл тиде гана кўпчыкшын пенгыде улмыжымат шижын огыл.

Вес кечын Нина Римма деч кушто ылымыжым пален налын. Поро кумылжым шижын, Риммат лывырген: ынде тудынат йолташыже уло, Нина моло ўдыр-влак семын тудым мыскылаш огеш тўнал. Нинан Риммамыт деке мийымекеже, пачерыште ўдыр ден вич ияш шольыжо гына лийыныт. Римман вургемым сумка гыч куанен ончен савырнен: окнаш кече дене сын кайыше занавескым сакыме, лукышто шогышо шкафын омсаже пелвек кечалтын, чияже кайымылан кўра кўвар лавыранла койын... «О Юмыжат, – шонен Нина. – Молан тыге нужнан илат?» Ты жапыште пачер омсашке ала-кў йынгыртен да темдалме кнопкыжым колташ монден, коеш. Римма трукышто ошем каен. «Ачай толын», – чытырналтше йўкшў дене пелештен. Шольыжо ик татыште шинча ончыч ала-куш йомын. Оза ўдыр, нимом умылтарыде, Нинам омса тураш вўден нангаен да писын чияш кўштен. Йолташыжын лўдмыжў Ниналанат куснен: чытырыше кидше дене ботинкыжым, курткыжым чияш тўчен. А омсашке тугакак чарныде йынгыртеныт.

Римма омсам почын гына шуктен, пачерым шакше мут-влак дене темен, йўшў пўрўен пурен шогалын. Кужу жап почдымыжлан Римман вуйжо гыч шелын колтен. Омсам петырымыж годым шинчажлан палыдыме ўдыр пернен. Тыгай шучко ончалтышым Нина эше нигунам ужын огыл, да йўшў ег денат тыгай лишке тудо икымше гана вашлийын. Пўрўен «Тидыже эше кў тыгай?!» манын, вашмутым налде, Нинам куртко шўшаж гыч кучен да омса гыч шўкал колтен. Нина шунгалтын. Пулвуйжо нузылген гынат, корштышым шижде, уло вийжым пыштен, тиде вер гыч куржын.

Нинан шўргыжў мучко шинчавўд йоген, тудо вийдымын лумыш волен шинчын да ынде утен каен шортын колтен. «Теве молан тыгай нужна улыт», – умылен Нина. Трук шкенжым Римма олмышто ужын. Теве тудын ўмбалныже тумыштен пытарыме тувыр, тутло котлет олмеш кукшо кинде курика. Лўдмыж дене уло мўгыржо шергылт каен. «Римма дене тагастарымаште мыйже райыште илемыс! О Юмыжат, кычалтылше улмемлан проститле мыйым. Мўнгў миемат, ачам ден авам дечат проститлаш йодам. Мо мыйын уло – чылажланат тау Тылат, Юмо!», – ошкылшыжла йўкын ойлен ўдыр.

Галина ШПЕРЛИНГ

ЮМЫН ПУЫМО КУМ КЕЧЕ

Тиде историй мемнан дене икмыняр ий ончыч лийын. Ушанаш неле гынат, мый тидлан шкеак свидетель улам, сандене ўшанашда логалеш. Адакшым, духовный кўкшыт гыч ончаш гын, тыште нимо ўршашыжат уке.

Шонго коча, Алексей Михайлович Горохов, мемнан храмыш эре коштын. Латвич ий ончыч Мария пелашыже коленат, эре шкетын илен. Кугу пўтө деч ончыч «Алексей Михайлович черланен да эмлымверыш логалын» манын увертарышт. Районысо больницыште тудлан кугунжак полшен кертын огытыл, сандене икмыняр кече гыч селаште «Алексей колен» манме увер шарлыш. Алексей Михайловичын капшым Альметьевск олесе моргыш нангаеныт.

Ўрмашан пашаже тушто лийын. Икмыняр шагат гыч тусо патологоанатом капын «ылыжаш» тўчымыжым ужын да реанимацийыш колтен. Вес кечын Алексей коча тырлен да священникым ўжын кондаш йодын. Тыге ўрыктарышын ылыж кынелше егын кумылжым шуктеныт. Толшо батюшкалан шонгыен чыла сулыкшым почын ойлен, вара Пырчесым подылын. Изиш каналтымек, вес тўняште мом ужмыж нерген каласкален.

– Тушто Мария пелашем ужынам, но тудо мый денем мутланен огыл, тўткын ончалын да савырнен ошкылын, – каласкален коча. – Шучкын йўлышў тулан кугу лаке воктене шуко калык шоген, нуно тўшкан-тўшкан лакыш шунгалтыныт, шортын кычкырыме йўк йырваш шарлен. Трук мый декем ош вургеман самырык кок ег лишемыч да пенгыдын каласышт: «Тыланет тыште лияш эше эр. Тыйын кум кечет уло – кай да чыла сулыкетым касаре!»

Вот тунам Алексей Михайлович помыжалтын. Сулыкым касарыме таинством эртымек, Святой Пырчесым подылын, а вес кечынже чынжымак колен. Тудлан пуымо кум кечым пеш пайдалын кучылтшуктен. Колымо деч вара айдемылан тыгай йўным пуымаш Юмын пеш кугу порылыкшым ончыкта. Могай амал дене тудлан ты порылык пуалтме нерген мый гытыр шонен коштынам.

Икмыняр жап гыч ўдыржў дене вашлийын мутланаш пиал пуалте. Чон почын мутланыме гоч теве мо рашеме: самырыкше годым Алексей Михайлович НКВД-ште извозчиклан пашам ыштен, заключенный-шамычым тора кундемысе

ссылкыш нангаеден. Икана тудлан репрессийыш логалше шонго монахиньым нангаяш кўштеныт. Тунам теле чот йўштў лийын, сандене Алексей корныш тулуп деч посна коштын огыл. Вичкыж вургемым чийыше ўдырамаш терыште туртын шинчен. Тунам Алексей тудлан шке тулупшым пуэн да корныштак кылмен колен кертме деч утарен. Таум ыштыме шотеш монахиня тудын верч кумалаш сўрен.

Ўдыржат, мыят чот ўшанена – тунамсе полышыжо да шонгыенгын Юмын сўрвалымыж верч Алексейлан тыгай ылыж кынелмаш да сулык касарымаш пуалтын. Чыла тидыже Кугу пўтө годым шукталтмымат умылаш лиеш, вет пўтө – чот кумалме, сулык верч ўкынымў да поро пашам ыштыме жап. Енлан порым ыштыметлан кўра Юмо тыйым чамана, колымашат жаплан чакна да сулыкет касараш жапым пуа. Куанаш гына коदेश – мемнан черкын приходжанинже Алексей вес тўняш чын христианин семын каен.

**Иерей Дмитрий КОНЫЧЕВ,
Татарстан, Верхний Акташ селесе Юмын Аван
Леведмыж лўмеш черкын настоятельже**

“ШЎМ-ЧОН ИЗОЛЫК” МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ

Учредитель: “Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)” религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12. Заказ №

Журнал лекме жап - 04.12.2023 ий.

0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийыште погымо да верстатлыме, «Стринг» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Адресше: 424000, Марий Эл, Йошкар-Ола, Строитель урем, 95, 101А корпус, 12-12А пўлем.

Редакцийын да издательын адресышт: 424000, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224-ше пўлем.

Тел.: (88362) 45-39-54.

E-mail: marlagazet@mail.ru

Тўг редактор: Н.В. Чузаев (протоиерей).

Редакционный совет: И.А. Сапаев, Д.В. Смирнов,

А.Н. Таныгина, А.П. Чемякова, А.В. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.В. Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт тўрлў лийын кертыт. Серыш-влак мўнгеш огыт колталт.

**РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ЖУРНАЛЫМ ШАЛА
КЫШКЫЛТАШ ОГЫЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!**

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

▲ - пища с растит. маслом	☒ - разрешение на вино
▲ - пища без растительного масла	☒ - воздержание от пищи
☒ - разрешение на рыбу	☒ - сплошные седмицы
☒ - скоромная пища без мяса	☒ - постные дни
☒ - разрешение на икру	☒ - особое поминовение усопших

2 – Москосо святитель Филаретын кечыже.
4 – Юмын Шочыктышо Эн Святой Ёдырым храмыш пуртымо кече.

ДЕКАБРЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

6 – Святой благоверный кугу князь Александр Невскийын кечыже.
7 – Чот орланыше Екатеринан кечыже.
10 – Юмын Аван «Знамений» иконыжын кечыже.
11 – Священномученик Серафим Чичагов митрополитын кечыже.
13 – Святой апостол Андрей Первозванныйын кечыже.
17 – Кугун орланыше Варваран кечыже.

18 – Преподобный Савва Освященный ден Озангысе святитель Гурийын кечышт.
19 – Святитель Николай Чудотворецын кечыже.
22 – Юмын Аван «Вучыдымо Куан» иконыжын кечыже.
23 – Белгородысо святитель Иоасафын кечыже.
25 – Святитель Спиридон Тримифунтскийын кечыже.
31 – Праведный Симеон Верхотурскийын кечыже.

РОШТО ПЎТЫМ КУЗЕ ЭРТАРАШ?

Иисус Христосын Шочмо кечыж деч ончычсо пүтö – калыкыште тудым эше «Рошто пүтö» маныт – 28 ноябрьште тўнгалын да нылле кече (7 январь марте) шуйна. Юмылан ўшаныше ятыр енгын йодыш лектеш: «Кузе ты жапым чын эртараш?» Тидын нерген протоиерей Игорь Фомин тыге оила:

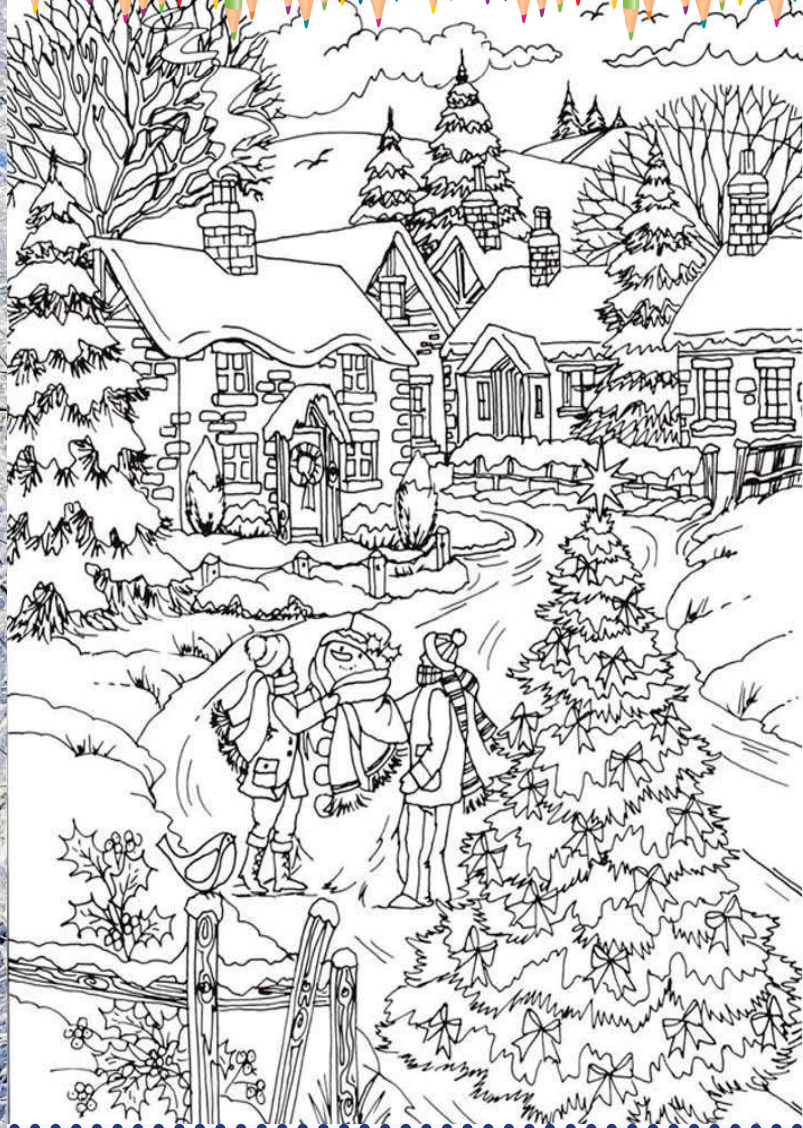
– Пүтö жап Юмылан ўшаннам пенгыдемдаш, молитвам утларак лудаш, поро пашам шукрыак ышташ манын пуалтеш. Ме тыге пеш куанле кечым, Ииисус Христосын Шочмыжым, вашлияш ямдылалтына. Тиде кечылан чоннам, капкылнам эрыктенямдылвашулына. Кузетидымыштыман? Капкылна аруэмже манын, кочкыш-йўышым шуэмдыман. Шылым, шөр-торыкым, муным кочмым чарныман. Руштыктарыше йўышым умшашкат налман огыл. «А У ий пайремым кузе вашлийман?» манын йодыда. Чын, У ий пайрем лач Рошто пўтылан логалеш. Шкеже пўтым кучеда гын, тиддеч кораншаш огыдал. Тидын годым пўтым кучыдымо-шамычланат сырыман огыл. Лучо пайрем ўстембаке моло кочкыш дене пырля пўтылан келшыше кочкышым шындыза.

Пенгыде пўтым чылан кучен огыт керт. Черлылан, мўшкыран ўдырамашлан, пашалан кōра пўтым кўлеш семын кучен кертдыме ен-влаклан пүтö тўнгалме деч ончыч шке духовникышт дене пўтым луштарыме шотышто кутыралташ кўлеш.

Пүтö годым эн тўнжō – лишыл енда-влакым «кочкаш» огыл. Мый сырымаш, ужмышудымаш, вурседелмаш нерген ойлем. Тиде чылажат икте-весе коклаште тыныс илышым, келшымым пудырта. Тыгай койышна дене ме Юмо ден шкенан кокласе кўварым шалатена.

Ида мондо, пенгыде пўтым кочкыш шотышто гына огыл кучыман. Ты жапыште шўм-чондамат эрыкташ кўлеш. Енгым ойлымо, мыскылыме деч шекланыза, пашаштыдат, ешыштыдат утоситым ида ойлышт. Телевизорым ончымо олмеш, молитвам лудса, православий дене кылдалтше сылнымут литературымат лудаш лиеш. Черкыш коштса. Поро пашалан жапым утларак ойырыза, кōтендан польшдам вуча – полшыза. Тиддеч посна (кочкыш шотышто гына шкендам шыгыремдымыда дене) нимогай саскамат огыда налын керт, Юмо деке яндар чонан гына лишемаш лиеш.

КУАНЕН ЧИЯЛТЕНА

ИЛЫШЫШТЕ НИМОАТ ЯРА ОК ЭРТЕ

*Лектын улыт корнышко кок суксо,
Кас шумеке, йодыныт малаш пурташ.
Вашлиеш пеш йүштын оза поян*

суртысо.

*Пукшыде, подвалыш күштен ужаташ.
Пырдыжыште кугуракше ужын рожым.
Эр мартеак тудым тыршен петырен.
Изиш волгыжмеке, кодышт тиде верым,
Нунын корнышт угычын умбак шуйнен.
Адак кас. Кок суксо ялышке лишемыт,
Йодыт угычын йүдлан малаш пурташ.
Нужна еш гычын оза шке декше ўжын.
Суксо-влак пуреныт, вет нигуш каяш.
Ўстелтöрыш шындышт.*

Шöр, паренге веле,

*Пыштышт малаш пушкыдо вереш.
А эрдене волгыжаш гына тўнгале –
Корнышко тарванышт суксо-влак уэш.
Лектыч ужаташ оза ден пелаш нуным
Порын, кеч моткочак неле чоныштан,
Вет ушкалышт-пукшышышт ты йүдым
Колен колтен ўмыр лугычак.*

Суксо изиракше ойла кугураклан:

– Тый поян чангалан полшенат.

*Кертын отыл мо коден ты поро ешлан
Илыше ушкалым? – колтыш шортынак.*

– Чыте, тыге огыл,

– кугурак вашештыш. –

*Тушто, рожышто, мый шöртным
ужынам,*

Чанга еглан ынже логал манын,

Петыраш йүдвоштак тыршенам.

Но, а тиде йүдым мален омыл йöршын:

Озавате деке толын Колымаш.

Сöрвален, коден мый кертым илышым,

А олмеш нигöм ыле темлаш...

Илышыште нимоат яра ок эрте.

Юмо чылак кертеш савырен.

Суксын молитва дене илена ме таче.

Ида мондо тидым, илыза шарнен!

Лидия АЛПАЕВА,

Юлсер кундем

Вашлийза те, ваш мийыза, кунам тендам вучат.
Кок шўмын ужмо шумыжо тек шукталтеш тачат.
Кеч йынгыр ден пелештыза, кунам йүдвошт сонат.
Ок чыте тиде орлыкым эн пенгыде енжат.

Вашештыза, каласыза, кунам туран ончат.

«Шинча – воштончыш» маныт кеч, кузе күлеш мутшат.

Ида чамане шокшыдам, ласкалыкдам, тулдам,

Тунам кавасе кече гай лий(ы)да ик кумылан.

Да кодыза торжалыкым. Молан арам сыраш?

Мыняр йöратымашым йöртен улыдымаш!

«Кертеш айдеме шкетын. Шкет», – саман ойла гынат,

Кок шўмын ужмо шумыжо тек шукталтеш тачат!

Виктория МАТВЕЕВА